

Na osnovu člana 35. stav 1. podstav 1.1 Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova (Službeni list Republike Kosovo, br. 77/16 avgust 2010.) i člana 16, stav 2 i člana 85, stav 1 Zakona br. 04/L-093 o bankama, mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama (Službeni list Republike Kosovo, br. 11/11 maj 2012.), Odbor Centralne Banke, na sednici održanoj 29. novembra 2018. godine odobrio je sledeću:

UREDBU O POKAZATELJU LEVERIDŽA

Član 1

Svrha i delokrug

1. Svrha ove uredbe je da utvrdi pokazatelj leveridža koji je jednostavan, transparentan, nije zasnovan na riziku da deluje kao kredibilna dodatna mera prema zahtevima kapitala zasnovanim na riziku.
2. Pokazatelj leveridža ima za cilj da ograniči rast leveridža u bankarskom sektoru kako bi se izbegli destabilizirajući procesi deleveridža koji mogu oštetiti širi finansijski sistem i ekonomiju i da osnaži zahteve zasnovane na riziku u jednostavnoj meri, i koji nisu zasnovani na riziku.
3. Ova Uredba se primenjuje na sve banke licencirane od strane CBK za poslovanje u Republici Kosovo, izuzev filijala stranih banaka.

Član 2

Definicije

1. Pojmovi korišćeni u ovoj uredbi imaju isto značenje kao i pojmovi utvrđeni u skladu sa Zakonom br. 04/L-093 o bankama, mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama (u daljem tekstu: Zakon o bankama), ili kao što je definisano u nastavku za potrebe ove uredbe:
 - 1.1. **Centralna ugovorna strana** – podrazumeva klirinšku kuću koja se nalazi između strana ugovora na osnovu kojih se trguje na jednom ili više finansijskih tržišta, delujući u svojstvu kupca za svakog prodavca i prodavca za svakog kupca, i na taj način obezbedi budući učinak otvorenih ugovora. Centralna ugovorna strana postaje ugovorna strana za trgovanje sa učesnicima na tržištu putem novacije (tj., otplate starog

duga ili obaveze/obveznice putem novog duga ili obaveze), sistema otvorene ponude, ili bilo kojeg drugog sporazuma koji je zakonski primenjiv. Za potrebe ove uredbe, centralna ugovorna strana je finansijska institucija.

- 1.2. **Kvalifikovana centralna ugovorna strana** – podrazumeva lice koje je licencirano da deluje kao centralna ugovorna strana, a dozvoljeno mu je od strane odgovarajućeg regulatora/supervizora da kao takav deluje za proizvode koje nudi. To je predmet odredbe da je centralna ugovorna strana postavljena i da je pažljivo nadgledana u jurisdikciji gde je relevantni regulator/supervizor postavio interna pravila i uredbe koji su u skladu sa načelima za infrastrukturu finansijskih tržišta (CPSS-IOSCO) i javno pokazao da se ovo primenjuje na centralnu ugovornu stranu na kontinuiranoj osnovi.
- 1.3. **Član kliringa** –podrazumeva direktnog člana ili učesnika u centralnoj ugovornoj strani koji ima pravo da stupi u transakciju sa centralnom ugovornom stranom, bez obzira da li stupa u trgovinu sa centralnom ugovornom stranom za potrebe zaštite od rizika (eng. hedging), investicije ili spekulacije ili ako takođe stupi u trgovinu kao finansijski posrednik između centralne ugovorne strane i drugih učesnika na tržištu.
- 1.4. **Klijent** - podrazumeva stranu u transakciji sa centralnom ugovornom stranom ili putem člana kliringa koji deluje kao finansijski posrednik ili putem člana kliringa koji garantuje učinak klijenta prema centralnoj ugovornoj strani.
- 1.5. **Početna margina** - podrazumeva kolateral finansiran od strane člana kliringa ili klijenta upućenog centralnoj ugovornoj strani radi smanjenja moguće izloženosti u budućnosti centralne ugovorne strane prema članu kliringa koja proizilazi iz moguće promene u budućnosti na vrednost njihovih transakcija.
- 1.6. **Promenljiva margina** - podrazumeva kolateral finansiran od strane člana kliringa ili klijenta upućenog na dnevnoj ili intra-dnevnoj osnovi prema centralnoj ugovornoj strani na osnovu kretanja cena njihovih transakcija.
- 1.7. **Trgovinske izloženosti** –podrazumeva postojeće izloženosti i moguće izloženosti u budućnosti člana kliringa ili klijenta prema centralnoj ugovornoj strani koje proizilaze iz derivata na tržištima van berzi, transakcija derivata kojima se trguje na berzi ili transakcija finansiranja hartija od vrednosti, kao i početne margine. Postojeća izloženost člana kliringa uključuje promenljivu marginu koju treba platiti članu kliringa, ali koja još nije primljena.
- 1.8. **Neuspešna sredstva** takođe poznata kao depoziti za poravnanje ili doprinosi garantnih sredstava (ili bilo koji drugi naziv), - podrazumeva finansirane ili nefinansirane doprinose članova kliringa ili potpisivanje zajedničkih sporazuma centralne ugovorne strane za podelu gubitaka. Opis koji je dat od strane centralne ugovorne strane za njene zajedničke sporazume za podelu gubitaka ne određuje njihov status kao neuspešni fond; naprotiv, sadržaj takve vrste sporazuma će upravljati njihovim statusom.

- 1.9. **Transakcija poravnanja** - podrazumeva stranu transakcije između člana kliringa i centralne ugovorne strane kada član kliringa deluje u ime klijenta (npr., kada član kliringa poravna ili obnovi transakciju klijenta).
- 1.10. **Transakcije za dugoročna poravnanja** – podrazumeva transakcije koje ugovorna strana preuzima za dostavljanje hartije od vrednosti, robe (eng. a commodity) ili iznosa razmene valutne u odnosu na gotovinu, druge finansijske instrumente ili robu (eng. commodity), ili obrnuto, na datum poravnanja ili isporuke, koji je naveden u ugovoru kao najkraći između tržišnih standarda za ovaj poseban instrument i pet radnih dana od dana kada je banka stupila u transakciju;
- 1.11. **Transakcije finansiranja hartija od vrednosti** –podrazumeva transakcije, kao što su sporazumi o ponovnoj kupovini, povratni sporazumi o ponovnoj kupovini, kreditiranje i zaduživanje hartija od vrednosti, transakcije marginalnog kreditiranja, kada vrednost transakcija zavisi od procena tržišta i transakcije su često predmet marginalnih sporazuma.
- 1.12. **Transakcije marginalnog kreditiranja** - podrazumeva transakcije da banka dozvoljava kredit u vezi sa kupovinom, prodajom, držanjem ili trgovanjem hartijama od vrednosti. Transakcije marginalnog kreditiranja ne uključuju druge kredite koji su obezbeđeni kolateralom u formi hartija od vrednosti. Generalno, u ovim transakcijama vrednost kredita pokriva se putem hartija od vrednosti koje imaju vrednost veću od iznosa kredita.
- 1.13. **Grupa netiranja** - podrazumeva grupu transakcija sa jednom ugovornom stranom koje su predmet zakonski primenjivog bilateralnog sporazuma o netiranju i za koje je netiranje poznato za ciljeve regulatornog kapitala.
- 1.14. **Pozicija rizika** - podrazumeva broj koji je dodeljen transakciji u skladu sa standardnim metodom za kreditni rizik od strane ugovorne strane koristeći regulatorni algoritam.
- 1.15. **Zaštitna grupa** -podrazumeva grupu pozicija rizika koji proizilaze iz transakcija sa jedinstvenom grupom netiranja za koje je samo njihov bilans relevantan za utvrđivanje iznosa izloženosti ili izloženosti neuspehu prema standardnoj metodi kreditnog rizika ugovorne strane.
- 1.16. **Marginalni sporazum** je ugovorni sporazum prema kojem ugovorna strana treba da obezbedi kolateral za drugu stranu kada izloženost druge ugovorne strane prema prvoj ugovornoj strani prelazi utvrđeni nivo.
- 1.17. **Aktuelna tržišna vrednost** je neto tržišna vrednost portfolija transakcija u okviru sporazuma o netiranju sa ugovornom stranom. Obračun ove vrednosti uključuje pozitivne i negativne tržišne vrednosti.
- 1.18. **Aktuelno izlaganje** je veće od nule, ili tržišna vrednost transakcije ili portfolija transakcija u okviru sporazuma o netiranju sa ugovornom stranom koja bi se izgubila u

slučaju neuspeha ugovorne strane, pod pretpostavkom da nema povrata vrednosti od ovih transakcija u slučaju stečaja. Aktuelna izloženost se često naziva trošak zamene.

- 1.19. **Unakrsno netiranje proizvoda** - podrazumeva uključivanje transakcija različitih kategorija proizvoda u okviru iste grupe netiranja prema pravilima unakrsnog netiranja proizvoda.
- 1.20. **Kreditni derivati** - imaju isto značenje kao što je propisano u Uredbi o adekvatnosti kapitala Banaka.

Član 3

Definicija i minimalni zahtevi

1. Pokazatelj leveridža je definisan kao mera kapitala (brojilac) podeljen sa merom izloženosti (imenilac), sa ovim pokazateljem izraženim kao procenat:
 - 1.1. Pokazatelj leveridža = Mera kapitala / Mera izloženosti
2. Minimalni zahtev za pokazatelj leveridža je 3%.

Član 4

Mera kapitala

Mera kapitala za pokazatelj leveridža je kapital prve klase prema kapitalu zasnovanom na riziku definisanom u članu 6 Uredbe o adekvatnosti kapitala banaka.

Član 5

Mera izloženosti

1. Mera izloženosti za pokazatelj leveridža generalno treba da se zasniva na računovodstvenoj vrednosti, u zavisnosti od sledećih tačaka:
 - 1.1. Ne-derivatne izloženosti kao bilansne stavke uključene su u iznos neto izloženosti od specifičnih provizija ili regulisanja računovodstvenih procena (npr., usklađivanja računovodstvene kreditne procene).
 - 1.2. Netiranje kredita i depozita nije dozvoljeno.
2. Banke ne trebaju uključivati fizički ili finansijski kolateral, garancije ili druge tehnike ublažavanja kreditnog rizika kako bi se smanjila mera izloženosti.
3. Ukupna mera izloženosti banke se računa kao zbir sledećih izloženosti:
 - 3.1. bilansne izloženosti;
 - 3.2. derivatne izloženosti;

- 3.3. izloženosti transakcije finansiranja hartija od vrednosti (eng. Securities financing transaction-SFT); i
- 3.4. vanbilansne stavke.

Član 6

Bilansne izloženosti

1. Banke treba da uključe sva sredstva iz bilansa u meru izloženosti, uključujući kolateral derivata i kolateral transakcija finansiranja hartija od vrednosti prikazane kao bilansne stavke, osim derivata i transakcija finansiranja hartija od vrednosti kao aktiva obuhvaćena članovima 7 i 8 ove uredbe.
2. Banke mogu odbiti od mere izloženosti bilansne aktive koje su oduzete od kapitala prve klase.
3. Stavke obaveza ne treba odbiti od mere izloženosti.

Član 7

Derivatne izloženosti

1. Banke trebaju izračunati svoje derivatne izloženosti, uključujući slučajeve kada banka prodaje zaštitu koristeći kreditni derivat, kao što su troškovi zamene "RC" (eng. replacement cost) za postojeću izloženost dodavanjem dodatne vrednosti (eng. add-on) za moguće izloženosti u budućnosti (eng. potential future exposure - PFE), kao što je definisano u stavu 4. ovog člana.
2. Za derivatne izloženosti koje su obuhvaćene prihvatljivom bilateralnim ugovorom netiranja (eng. eligible bilateral netting contract) naveden u Aneksu 1 ove uredbe unakrsno netiranje proizvoda (eng. cross-product netting) nije dozvoljeno da se utvrdi mera izloženosti pokazatelja leveridža.
3. Pisani kreditni derivati (eng. written credit derivatives) su predmet dodatnog tretmana, kao što je utvrđeno u stavovima 14 do 16 ovog člana.
4. Za jednokratnu derivatnu izloženost koja nije obuhvaćena prihvatljivim bilateralnim ugovorom netiranja (eng. eligible bilateral netting contract) kako je navedeno u paragrafima 8 i 9 Aneksa 1. ove uredbe, iznos koji treba uključiti u meru izloženosti se izračunava na sledeći način:
 - 4.1. *Mera izloženosti = troškovi zamene (RC) + dodatna vrednost (add-on)*, gde RC – podrazumeva troškove zamene ugovora (prema tržišnoj vrednosti), kada ugovor ima pozitivnu vrednost, a *add-on* – podrazumeva iznos za moguće izloženosti u budućnosti (eng. potential future exposures), tokom preostalog trajanja ugovora, obračunat

primenom faktora dodatne vrednosti na nominalni iznos glavnice derivata. Faktori dodatne vrednosti opisani su u paragrafima 2 i 4 Aneksa 1. ove Uredbe.

5. Kada se primenjuje prihvatljiv bilateralni ugovor netiranja kako je navedeno u paragrafima 8 i 9 Aneksa 1 ove uredbe, troškovi zamene (RC) za grupu derivatne izloženosti obuhvaćenih ugovorom biće neto troškovi zamene i dodatna vrednost (add-on) će biti "ANet" obračunata u skladu sa stavom 11. Aneksa 1 ove uredbe.
6. Prilikom obračuna iznosa izloženosti u skladu sa stavom 1. do 5. ovog člana, banke ne treba da smanje iznos izloženosti sa kolateralom prihvaćenim od ugovorne strane.
7. Banke treba da uključe u meri izloženosti iznos svakog kolaterala datog za derivat u slučajevima kada je provizija za taj kolateral smanjila vrednost aktive bilansa stanja.
8. Učešće u gotovini promenljive margine (eng. Variation margin) razmenjene između ugovornih strana se može shvatiti kao oblik plaćanja pre poravnanja (eng. pre-settlement payment), ako su ispunjeni sledeći uslovi:
 - 8.1. Gotovina primljena od ugovorne strane primaoca ne deli se za one trgovine koje se ne poravnavaju putem kvalifikovane centralne ugovorne strane (eng. Qualifying Central Counterparty - QCCP).
 - 8.2. Promenljiva margina izračunava se i razmenjuje svakodnevno na osnovu procene prema tržišnoj vrednosti (eng. mark-to-market) derivatnih pozicija.
 - 8.3. Promenljiva margina u gotovini prima se u istoj valuti kao i valuta poravnanja derivatnog ugovora.
 - 8.4. Promenljiva margina koja se razmenjuje je pun iznos potreban da se u potpunosti poravna tržišnu vrednost izloženosti derivata, predmet je ograničenja i minimalnih transferovanih iznosa koji se primenjuju za ugovornu stranu.
 - 8.5. Transakcije derivata i promenljive margine su obuhvaćene jedinstvenim master ugovorom netiranja (eng. single master netting agreement- MNA) između pravnih lica koja su ugovorne strane u transakciji derivata. Jedinstveni master ugovor netiranja treba definisati na eksplicitan način da su ugovorne strane saglasne da izmire sva plaćanja obaveza obuhvaćenih ovom vrstom ugovora, uzimajući u obzir svaku promenljivu marginu primljenu ili datu u slučaju pojave kreditnog događaja koji uključuje bilo koju ugovornu stranu. Jedinstveni master ugovor netiranja treba da bude zakonski primenljiv i efektivan u svim relevantnim jurisdikcijama, uključujući i događaje neuspeha, stečaja i nelikvidnosti.
9. Ako su ispunjeni uslovi iz stava 8. ovog člana, deo u gotovini promenljive margine koji je primljen može da se koristi za smanjenje troškova zamene (eng. replacement cost) mere izloženosti pokazatelja leveridža, a aktive potraživanja od promenljive margine u datoj gotovini mogu se odbiti od mere izloženosti pokazatelja leveridža na sledeći način:

- 9.1. U slučajevima kada je promenljiva margina u gotovini primljena, banka koja prima može da smanji troškove zamene (ali ne i deo dodatne vrednosti) od iznosa derivatne izloženosti kao aktive sa iznosom primljenim u gotovini ako je pozitivna vrednost na tržištu ugovora ili derivatnih ugovora o derivatima do sada nije smanjena sa istim iznosom promenljive margine u gotovini koja je prihvaćena u skladu sa računovodstvenim standardom koji koristi banka.
- 9.2. U slučajevima kada promenljiva margina u gotovini ponuđena bilo kojoj ugovornoj strani, banka koja šalje može da smanji potraživanja koja proizilaze iz mera izloženosti pokazatelja leveridža, gde je promenljiva margina u gotovini bila priznata kao aktiva u skladu sa računovodstvenim standardom koje koristi banka.
10. Promenljiva margina u gotovini može da se ne koristi za smanjivanje iznosa moguće izloženosti u budućnosti (PFE), uključujući obračun odnosa neto/bruto (NGR), kako je utvrđeno u stavu 11 Aneksa 1.
11. Za banke koje vrše funkciju kao član kliringa (Clearing member-CM) i pružaju usluge kliringa za klijente, trgovinske izloženosti članova kliringa prema centralnoj ugovornoj strani koje nastaju kada je član kliringa dužan da nadoknadi klijentu za bilo kakav gubitak koji proizilazi iz promena u vrednosti transakcija u slučaju neuspeha centralne ugovorne strane (CCP), treba se tretirati na isti način kako se primenjuje za bilo koju drugu vrstu derivatnih transakcija.
12. U slučajevima kada član kliringa, na osnovu sporazuma ugovorenog sa klijentom, nije obavezan da nadoknađuje klijenta za bilo koji gubitak koji proizilazi iz promene vrednosti transakcija u slučajevima kada kvalifikovana centralna ugovorna strana (eng. QCCP) ne uspe, član kliringa ne treba uključiti u meru izloženosti pokazatelja leveridža koji je rezultat trgovanja sa centralnom ugovornom stranom (eng. QCCP).
13. U slučajevima kada klijent stupi direktno u transakcije derivata sa centralnom ugovornom stranom i kada član kliringa garantuje centralnoj ugovornoj strani za učinak derivatne trgovinske izloženosti svog klijenta, banka koja vrši funkciju člana kliringa za klijenta kod centralne ugovorne strane treba izračunati izloženost za pokazatelja leveridža koji proizilazi iz garancije kao derivatna izloženost u skladu sa uslovima utvrđenim u stavovima 1. do 10. ovog člana, kao da su bili direktno uključeni u ovu transakciju sa klijentom u pogledu prihvatanja ili provizije promenljive margine u gotovini (eng. cash variation margin).
14. Pisani kreditni derivati (eng. written credit derivatives) tretiraju se na isti način kao i instrumenti u gotovini (npr. krediti, obveznice) u svrhu mere izloženosti.
15. Da bi se izračunala kreditna izloženost prema osnovnom referentnom entitetu, pored gore navedenog tretmana prema kreditnom riziku ugovorne strane za derivate i kolateral, u meri izloženosti treba uključiti efektivni nominalni iznos koji se odnosi na pisani kreditni derivat. Nominalni efektivni iznos se dobija regulisanjem nominalnog iznosa kako bi se odrazila stvarna izloženost ugovora koji su realizovani putem leveridža ili realizovani putem strukture

transakcije. Nominalni efektivni iznos pisanog kreditnog derivata (eng. written credit derivative) može se smanjiti za svaku negativnu promenu prave vrednosti koja je uključena tokom obračuna Kapitala prve klase u pogledu pisanog kreditnog derivata. Dobijeni iznos može biti dodatno smanjen za nominalni efektivni iznos kreditnog derivata kupljenog koji ima isti referentni naziv, ako:

15.1. kupljena kreditna zaštita je u referentnoj obavezi koja je rangirana na isti način (*pari passu*) ili ispod osnovne referentne obaveze (eng. *underlying reference obligation*) pisanog kreditnog derivata u slučajevima kreditnih derivata sa jednim imenom; i

15.2. preostali rok dospeća kupljene kreditne zaštite je isti ili duži od preostalog roka dospeća pisanog kreditnog derivata.

16. Pošto su pisani kreditni derivati uključeni u meru izloženosti prema nominalnom efektivnom iznosu i predmet su dodatnih vrednosti za moguće izloženosti u budućnosti (eng. PFE), mera izloženosti za pisane kreditne derivate može biti precenjena. Banke u ovom slučaju mogu odlučiti da na pojedinačnoj osnovi smanji dodatnu vrednost (add-on amount) za potencijalne izloženosti u budućnosti (PFE) za pisane kreditne derivate (koji nije isplaćen prema stavu 15 ovog člana i čiji je nominalni efektivni iznos uključen u meru izloženosti) iz njihove bruto dodatne vrednosti (gross add-on) u stavovima 1-5 ovog člana.

Član 8

Izloženosti transakcija finansiranja hartija od vrednosti

1. Transakcije finansiranja hartija od vrednosti uključene su u meru izloženosti u skladu sa stavovima 2 do 7 ovog člana.
2. Celokupan tretman banke koja deluje kao vodeća transakcija je zbir iznosa iz st. 3 i 4 ovog člana i treba da bude uključen u meru izloženosti pokazatelja leveridža.
3. Bruto aktive transakcija finansiranja hartija od vrednosti koja se priznaje za svrhu računovodstva (tj. slučajevi kada se ne prihvata netiranje u računovodstvu) regulisane su na sledeći način:
 - 3.1. gde je banka priznala hartije od vrednosti kao aktive u bilansu stanja, izuzimajući iz mere izloženosti svaku hartiju od vrednosti prihvaćenu kao transakcija finansiranja hartija od vrednosti i
 - 3.2. gotovina isplativa i za naplatu u transakcijama finansiranja hartija od vrednosti sa istom ugovornom stranom mogu se meriti neto ako su ispunjeni svi sledeći kriterijumi:
 - 3.2.1. Transakcije imaju isti eksplicitni datum konačnog poravnanja;
 - 3.2.2. Pravo da poravna dugovani iznos prema ugovornoj strani sa dugovanim iznosom koji ima ugovorna strana je zakonski primenljivo kako u normalnom toku poslovanja tako i u slučaju neuspeha, insolventnosti ili stečaja;
 - 3.2.3. Ugovorne strane nameravaju da poravnaju neto ili istovremeno transakcije ili su transakcije predmet mehanizma poravnanja koji daje isti funkcionalni

rezultat kao neto poravnanje, odnosno, novčani tokovi iz transakcija su ekvivalentni, u stvari, jednom neto iznosu na dan poravnanja. Da bi se postigla takva ekvivalentnost, obe transakcije treba da se poravnaju putem istog sistema poravnanja i sporazumi o poravnanju treba da budu podržani od strane gotovine i/ili kreditnih intra-dnevnih obaveza sa ciljem da se osigura da se poravnanje obe transakcije izvrši do kraja radnog dana kao i povezivanja sa kolateralnim tokovima, ne dovodi do komplikacije neto poravnanja gotovine.

4. Mera kreditnog rizika ugovorne strane koja se izračunava kao aktuelna izloženost bez dodatne vrednosti za moguće izloženosti u budućnosti, izračunava se kako sledi:
 - 4.1. Kada je kvalifikovan master ugovor netiranja na snazi, aktuelna izloženost (E^*) je veća od nule, a ukupna prava vrednost hartija od vrednosti i gotovine pozajmljene ugovorenoj strani za sve transakcije koje obuhvata kvalifikovani master ugovor netiranja ($\sum E_i$), minus ukupna prava vrednost gotovine i hartija od vrednosti primljenih od ugovorne strane za te transakcije ($\sum C_i$). Ovo je ilustrovano u formuli prikazanoj u nastavku: $E^* = \max \{0, [\sum E_i - \sum C_i]\}$
 - 4.2. Kada je nekvalifikovani master ugovor netiranja na snazi, aktuelna izloženost za transakcije sa ugovornom stranom treba da se izračunava na osnovu svake transakcije posebno: što znači da se svaka "transakcija" tretira na osnovu sopstvene grupe netiranja, kako je predstavljeno u sledećoj formuli: $E_i^* = \max \{0, [E_i - C_i]\}$
5. U slučajevima kada se postigne računovodstvo prodaje za transakciju finansiranja hartija od vrednosti u skladu sa operativnim računovodstvenim okvirom banke, banka treba da vrati sve računovodstvene evidencije koje su u vezi sa prodajom, a zatim da izračuna njenu izloženost kao da je transakcija finansiranja hartija od vrednosti tretirana kao transakcija finansiranja prema računovodstvenom operativnom okviru (tj., banka treba da uključi iznos vrednosti u podstavovima a) i b) stava 8. člana 7. ove uredbe za takvu transakciju finansiranja hartija od vrednosti u cilju utvrđivanja mere izloženosti).
6. Kada banka deluje kao agent u transakcijama finansiranja hartija od vrednosti nudi odštetu ili garanciju klijentu ili ugovornoj strani za svaku razliku između vrednosti hartije od vrednosti ili gotovine koju je klijent pozajmio i vrednosti kolaterala koji je dužnik osigurao, onda se od banke zahteva da izračuna meru izloženosti samo prema stavu 4 ovog člana.
7. Kada banka deluje kao agent u transakcijama finansiranja hartija od vrednosti i nudi odštetu ili garanciju klijentu ili ugovornoj strani smatraće se prihvatljivim za tretiranje (posebno) kao što je utvrđeno u stavu 6. ovog člana samo ako je izloženost banke transakciji ograničena na garantovanu razliku između vrednosti hartije od vrednosti ili gotovine koju je njen klijent pozajmio i vrednosti kolaterala koje je dužnik osigurao. U situacijama kada je banka više ekonomski izložena (tj., preko garancije za razliku) prema osnovnoj hartiji od vrednosti ili gotovini u transakciji, u meri izloženosti treba uključiti iznos izloženosti jednak punom iznosu hartije od vrednosti ili gotovine.

Član 9

Vanbilansne stavke

1. Vanbilansne stavke definisane u Aneksu 1. Uredbe o adekvatnosti kapitala banaka treba da budu uključene u meri izloženosti za pokazatelj leveridža.
2. Vanbilansne stavke uključuju obaveze (uključujući obaveze likvidnosti) bez obzira da li se mogu ili ne bezuslovno otkazati, direktne zamene kredita, prijemnice, kreditna pisma “*standby*” i trgovačka kreditna pisma.
3. Vanbilansne stavke treba konvertovati u skladu sa standardizovanim pristupom ekvivalentno kreditnim izloženostima korišćenjem faktora konverzije.
4. U cilju utvrđivanja iznosa izloženosti vanbilansnih stavki za obračun pokazatelja leveridža, faktori konverzije utvrđeni u Aneksu 1 Uredbe o adekvatnosti kapitala banaka, treba da se primene na nominalni iznos.
5. Za potrebe izračunavanja pokazatelja leveridža, svaka obaveza koja se može bezuslovno otkazati u bilo kom trenutku od strane banke, bez prethodne najave, ili efektivno obezbeđuje automatsko otkazivanje zbog pogoršanja solventnosti dužnika, će biti tretirana sa faktorom konverzije od 10%.

Član 10

Objavljivanje pokazatelja leveridža

Banke treba da objave pokazatelj leveridža na konsolidovanoj osnovi u isto vreme kada objavljuju svoje finansijske izveštaje.

Član 11

Izveštavanje Centralnoj Banci Republike Kosova

Banke treba da podnesu CBK, format izveštavanja utvrđen od CBK, u skladu sa odgovarajućim uputstvima, najkasnije u roku od petnaest (15) dana nakon završetka svakog tromesečja, zajedno sa redovnim tromesečnim izveštajima.

Član 12

Sprovođenje, popravne mere i građanske kazne

Svako kršenje odredbi ove uredbe će biti predmet popravnih i kaznenih mera, kao što je utvrđeno u Zakonu o Centralnoj Banci i Zakonu o bankama.

Član 13
Aneksi

Sastavni deo ovog pravilnika je Aneks 1.

Član 14
Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu dana 01.01.2020.

Flamur Mrasori
Predsednik Odbora Centralne Banke

Aneks I

1. Ovaj Aneks sadrži dodatne zahteve za potrebe izračunavanja pokazatelja leveridža.
2. Faktori dodatne vrednosti u nastavku primenjuju se na finansijske derivate zasnovane na preostalom roku dospeća:

Tabela 1.

Period	Kamatne stope	Razmene valute i zlato	Instrumenti kapitala	Plemeniti metali, osim zlata	Druga roba
Jedna godina ili manje	0,0%	1,0%	6,0%	7,0%	10,0%
Preko jedne godine do pet godina	0,5%	5,0%	8,0%	7,0%	12,0%
Preko pet godina	1,5%	7,5%	10,0%	8,0%	15,0%

- 2.1. Za ugovore koji uključuju višestruke razmene glavnice, faktore treba pomnožiti sa brojem preostalih plaćanja prema ugovoru.
 - 2.2. Za ugovore koji su strukturirani radi poravnanja preostalih izloženosti nakon specificiranih datuma plaćanja i gde se rokovi ponovo postavljaju, na taj način da je tržišna vrednost ugovora jednaka nuli ovih navedenih datuma, preostali rok dospeća će biti postavljen u isto vreme do sledećeg datuma ponovnog postavljanja. U slučaju ugovora kamatnih stopa sa preostalim rokom dospeća više od 1 godine i koji ispunjavaju gornje kriterijume, dodatna vrednost je predmet minimalnog limita od 0,5%.
 - 2.3. Ugovore sa prethodnom saglasnošću, ugovore protivrazmene, kupljene opcije i slične derivatne ugovore koji nisu uključeni u nijednoj koloni ove matrice treba tretirati kao "druge robe".
 - 2.4. Nijedna moguća kreditna izloženost u budućnosti neće biti obračunata za jedinstvene valute sa promenljivom stopom / ugovori protivrazmene sa promenljivom kamatnom stopom; kreditnu izloženost za ove ugovore treba procenjivati samo na osnovu njihove tržišne vrednosti. (eng. mark-to-market value).
3. Ako je dati nominalni iznos pozajmljen ili je povećan putem strukture transakcije, banke treba da koriste efektivni nominalni iznos kada utvrđuju moguću kreditnu izloženost u budućnosti.

4. Sledeći dodatni faktori primenjuju se za kreditne derivate sa imenom:

Tabela 2.

	Kupac zaštite	Prodavac zaštite
Ugovor protivrazmene za ukupno poravnanje		
Referentna obaveza "kvalifikovana"	5%	5%
"Nekvalifikovana" referentna obaveza	10%	10%
Neuspeo/neporavnan kreditni ugovor protivrazmene		
Referentna obaveza "kvalifikovana"	5%	5% **
"Nekvalifikovana" referentna obaveza	10%	10% **
Neće biti razlike zasnovane na preostalom roku dospeća.		
** Prodavac zaštite neuspelog/neporavnog kreditnog ugovora protivrazmene će biti predmet dodatnog faktora samo onda kada je predmet zatvaranja zbog nesolventnosti kupca zaštite sve dok je osnovni instrument iz kog proizilazi ovaj ugovor i dalje solventan. Dodatna vrednost u ovom slučaju treba biti ograničena na iznos neplaćenih premija.		

5. U slučajevima kada je kreditni derivat prva-neuspešna transakcija (eng. first-to-default), dodatna vrednost će biti utvrđena iz najnižeg kreditnog kvaliteta koji se nalazi u korpi, tj. ako postoji neka nekvalifikovana pozicija u korpi, onda treba koristiti nekvalifikovanu referentnu obavezu. Za drugu i n-tu neuspešnu transakciju (eng. nth-to-default), osnovne aktive treba da se podele po kreditnom kvalitetu, tj., drugi kreditni kvalitet ili n-ti niži kreditni kvalitet će utvrditi dodatak za drugu-neuspešnu transakciju, odnosno n-tu neuspešnu.
6. "Kvalifikovana" kategorija uključuje hartije od vrednosti izdate od strane entiteta javnog sektora i multilateralnih razvojnih banaka kao i druge hartije od vrednosti koje su:
- 6.1. ocenjene kao investiciona klasa od strane najmanje dve institucije za eksterne kreditne procene koje je prihvatila CBK; ili
 - 6.2. ocenjene kao investiciona klasa od strane institucije za eksterne kreditne procene i ocenjene najmanje kao investiciona klasa od strane druge institucije za kreditne procene koje je prihvatila CBK. (predmet supervizije/procene od strane CBK-a); ili
 - 6.3. predmet odobrenja CBK, koje nisu procenjene, ali se smatraju da su ili se porede sa kreditnim kvalitetom investicione klase od strane izveštajne banke, i kada se hartije od vrednosti *izdavača* nalaze na spisku poznate berze.
7. Štaviše, kategorija "kvalifikovana" uključuje hartije od vrednosti koje su izdate od strane institucija za koje se smatra da su ekvivalentne kvalitetu investicione klase i predmet regulatorne supervizije i regulacije.

8. U slučaju bilateralnog netiranja, u svrhu pokazatelja leveridža, sprovodiće se sledeće:
 - 8.1. Banke mogu netirati transakcije koje su predmet zamene starog ugovora novim ugovorom prema kojem je bilo koja obaveza između banke i njene ugovorne strane da dostavi datu valutu na dan izvršenja plaćanja da se automatski pridruži svim ostalim obavezama za istu valutu i datum izvršenja plaćanja, zakonski zamenjujući jedinstveni iznos za prethodne bruto obaveze.
 - 8.2. Banke mogu takođe netirati transakcije koje su predmet bilo kakve zakonski važeće forme bilateralnog netiranja koja nije uključena u tačku a), što uključuje i druge forme zamene starog ugovora novim ugovorom.
9. U oba slučaja prema podstavovima 8.1. i 8.2. stava 8. ovog člana, banka treba dokazati CBK-u da poseduje:
 - 9.1. ugovor ili sporazum o netiranju sa ugovornom stranom koji stvara jednu zakonsku obavezu, koji obuhvata sve uključene transakcije, tako da banka ima zahtev da primi ili obavezu da plati samo neto iznos pozitivnih i negativnih vrednosti prema tržišnoj vrednosti pojedinačnih transakcija uključenih u slučajevima neuspeha ugovorne strane zbog: neuspeha, stečaja, likvidacije ili sličnih okolnosti;
 - 9.2. pisano i obrazloženo pravno mišljenje da će u slučaju pravnog spora nadležni sudovi i upravni organi naći neto iznos izloženosti banke prema:
 - 9.2.1. zakonu o jurisdikciji prema kojem je uspostavljena ugovorna strana i ako je uključena strana filijala, tada u skladu sa zakonom o jurisdikciji u kojoj se ova filijala nalazi;
 - 9.2.2. zakonu koji reguliše pojedinačne transakcije; i
 - 9.2.3. zakonu koji reguliše neophodne ugovore ili sporazume koji imaju uticaj tokom netiranja.
 - 9.3. procedure kako bi se osiguralo da se pravne karakteristike sporazuma o netiranju kontinuirano razmatraju u mogućim slučajevima izmene u odgovarajućim zakonima.
10. Ugovori koji sadrže klauzule o plaćanju odlaska neće biti prihvatljivi za potrebe netiranja prilikom izračunavanja zahteva za pokazatelj leveridža u skladu sa ovom uredbom. Klauzula plaćanja odlaska je odredba koja omogućava ugovornoj strani koja nije neuspešna da izvrši samo ograničena plaćanja, ili da ne plaća uopšte, prema gubitniku čak i ako je gubitnik neto kreditor.
11. Kreditna izloženost u transakcijama sa prethodnom saglasnošću, koje se netiraju bilateralno izračunava se sabiranjem neto iznosa troškova zamene prema tržišnoj vrednosti, ako je pozitivna, i dodatne vrednosti (eng. add-on) na osnovu nominalne osnovne glavnice. Dodatna vrednost za netirane transakcije (eng. ANet) biće jednaka ponderisanom proseku bruto dodatne vrednosti (eng. AGross) i bruto dodatnoj vrednosti regulisanoj odnosom između neto

aktuelnih troškova zamene prema bruto aktuelnim troškovima zamene (NGR). Ovo je izraženo sledećom formulom:

11.1. $ANet = 0.4 \cdot AGross + 0.6 \cdot NGR \cdot AGross$, gde *NGR* – podrazumeva nivo neto troškova zamene / nivo bruto troškova zamene za transakcije koje su predmet sporazuma o netiranju koji su zakonski primenljivi, a *AGross* – podrazumeva iznos dodatnih vrednosti (izračunato množenjem nominalnog iznosa glavnice sa odgovarajućim dodatnim faktorima utvrđenim u stavovima od 1 do 7 ovog Aneksa) svih transakcija koje su predmet sporazuma o netiranju koji su zakonski primenljivi sa ugovornom stranom.

12. Za potrebe izračunavanja moguće kreditne izloženosti u budućnosti ugovorne strane netiranja za ugovore sa prethodnom saglasnošću razmene valute i druge slične ugovore u kojima je nominalni iznos glavnice jednak novčanim tokovima, nominalna glavnica je definisana kao neto primanja koja ističu na svaki datum plaćanja u svakoj valuti. Razlog za to je što ugovori o kompenzaciji u istoj valuti s istim datumom roka dospeća imaju nižu potencijalnu izloženost u budućnosti, kao i nižu aktuelnu izloženost.

13. Kada su banke izložene transakcijama finansiranja hartija od vrednosti, sporazumi o netiranju trebaju da:

13.1. obezbedi stranci da ne bude neuspešna sa pravom prestanka i blagovremenog zatvaranja svih transakcija prema sporazumu u slučajevima neuspeha, uključujući i slučajeve nesolventnosti ili stečaja ugovorne strane;

13.2. obezbedi netiranje dobitaka i gubitaka na transakcijama (uključujući vrednost svakog kolaterala) prekinutim i zatvorenim, tako da je jedinstveni neto iznos obaveza strane prema drugoj strani;

13.3. dozvoli brzu likvidaciju ili poravnanje kolaterala u slučaju neuspeha; i

13.4. budu zajedno sa pravima koja proističu iz gornjih odredbi zahtevanih u 13.1 i 13.3, zakonski primenljivim u svakoj odgovarajućoj jurisdikciji u slučaju nastanka događaja neuspeha bez obzira na nelikvidnost druge ugovorne strane ili stečaja.

14. Netiranje između pozicija koja se nalazi u knjizi banke i trgovačkoj knjizi priznavaće se samo ako netirane transakcije ispunjavaju sledeće uslove:

14.1. sve transakcije su procenjene po tržišnoj vrednosti na dnevnoj osnovi; i

14.2. instrumenti kolaterala koji su korišćeni u transakcijama su priznati kao prihvatljivi finansijski kolateral u knjizi banke.